

Маруховський О.О.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та журналістики, Університет економіки та права «КРОК», м. Київ.

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ЯК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Доповідь присвячена обґрунтуванню актуальності в сучасних умовах політизації ЗМІ та медіатизації політики та необхідності введення для спеціальності «Журналістика» навчальної дисципліни «Політична журналістика», зокрема, дослідженню її етичних аспектів, необхідних політичному журналісту при здійсненні своєї професійної діяльності.

Ключові слова: *політична журналістика, політизація ЗМІ, медіатизація політики, етичні аспекти, політичний журналіст, політика як покликання та професія.*

Доклад посвящен обоснованию актуальности в современных условиях политизации СМИ и медиатизации политики и необходимости введения для специальности «Журналистика» учебной дисциплины «Политическая журналистика», в частности, исследованию ее этических аспектов, необходимых политическому журналисту при осуществлении своей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: *политическая журналистика, политизация СМИ, медиатизация политики, этические аспекты, политический журналист, политика как призвание и профессия.*

The report is devoted to the substantiation of the relevance and necessity of introducing the politicization of the media and mediatization of politics for the specialty "Journalism" of the discipline

"Political journalism" in modern conditions, in particular, the study of its ethical aspects necessary for a political journalist in the implementation of his professional activities.

Keywords: *political journalism, politicization of the media, mediatization of politics, ethical aspects, political journalist, politics as a vocation and profession.*

Мета та завдання цієї доповіді полягають в обґрунтуванні актуальності постановки в сучасних умовах політизації ЗМІ та медіатизації політики і необхідності введення для спеціальності «Журналістика» навчальної дисципліни «Політична журналістика», зокрема, дослідження етичних аспектів політичної журналістики, необхідних журналісту при здійсненні своєї професійної діяльності.

Актуальність проблеми етичних аспектів політичної журналістики в сучасному інформаційному суспільстві зумовлена багатьма загальними, тобто глобальними та універсальними причинами і факторами, притаманними всім тенденціям розвитку сучасних політичних медіа, та специфічними чинниками, тобто особливими та унікальними, що мають місце в політичній журналістиці сучасної України.

На початку ХХІ століття в епоху зародження та розвитку інформаційного суспільства актуальна проблема взаємодії журналістики і політики має як загальнотеоретичне, так і прикладне значення. Взаємний вплив засобів масової інформації та політики, роль преси в політичному житті соціуму

представляються надзвичайно цікавими на сучасному етапі розвитку суспільства, особливо в часи політичних катаклізмів, соціальних революцій та інформаційних війн. Проблему політизації ЗМІ і медіатизації політики часто розглядають як дві сторони однієї медалі. При цьому політизація – це процес, який стосується більше змісту, ніж форми, а медіатизація – процес, який більше зачіпає форму, ніж зміст. Медіатизація політики – це не що інше, як переміщення політичного процесу в символічний простір засобів масової інформації. На думку вітчизняних вчених А.А. Чічановського та В.І. Шкляра, які справедливо вважаються одними з авторів концепції політичної журналістики (разом Д. Дуцик): «В політичному житті суспільства преса відіграє бінарну роль: вона і відтворює політику (репродуктивна функція), і творить її (продуктивна). З того, які акценти в контексті епохи вона розставляє, з'ясовується характер і потенціал суспільства, уточнюються оцінки політичного процесу та його учасників-політиків» [1, с. 38].

Починаючи з бурхливих часів Помаранчевої революції 2004 року та Революції Гідності 2014 року, коли щодва роки відбувалися передвиборчі кампанії виборів Президента України та Верховної Ради України (вибори президента – 2004 р., вибори до ВР – 2006 р., розпуск ВР і перевибори – 2007 р., вибори президента – 2010 р., вибори до ВР – 2012 р. і т.д.) і до сьогодні, політична журналістика «вступила у фазу політичного плюралізму на тлі

тотальної політичної заангажованості» та чіткого розподілу ЗМІ між різними політичними силами (політичними партіями та політичними блоками), які використовуються як платформа для усякого роду політичних маніпуляцій свідомістю населення, відкритих та прихованих інформаційних війн, постійного інформаційного впливу на владу та суспільство. Таким чином, бачимо, що підвищення політичного значення засобів масової інформації сприяло збільшення їх ролі політичної соціалізації і політичної мобілізації, особливо в період виборчих кампаній. Саме цим обумовлено те, що в рамках програми підготовки журналістів за спеціальністю 061 «Журналістика» у багатьох вищих навчальних закладах України та світу введено в навчальні плани таку актуальну та унікальну навчальну дисципліну як «Політична журналістика», а наприклад в Львівському національному університеті імені Івана Франка, як наголошував його ректор, відкриють спеціалізацію «Політична журналістика», а в планах – відкриття магістратури з політичної журналістики [2].

Все вищенаведене підводить до висновку про доцільність і необхідність введення у навчальний процес спеціальності «Журналістика» нашого Університету економіки та права «КРОК» хоча б у статусі вибіркової, такої навчальної дисципліни, як «Політична журналістика». Її основна мета має полягати у формуванні знань і оволодінні аналітичними і практичними навичками в області висвітлення політичної тематики в засобах

масової інформації та підготовки журналістів, які спеціалізуються на висвітленні подій, процесів і явищ в сфері політичного життя суспільства та працюють в засобах масової інформації в умовах їх політизації та медіатизації політики.

Предметом навчальної дисципліни «Політична журналістика» є розуміння характеру і особливостей, функцій і принципів, норм, методів та форм політичної журналістики як особливого різновиду професійної інформаційної діяльності. Виходячи з цього, основні завдання «Політичної журналістики» можна сформулювати так: 1) надати студентам знання про структуру, зміст та принципи політичної журналістики; 2) розкрити поняття і зміст політичної культури журналіста; 3) навчити аналізувати теоретичні підходи до вивчення політичної системи суспільства і місця в ній журналістики, а також застосовувати на практиці знання про сучасні методи дослідження політичної журналістики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Політична журналістика» студенти повинні знати: 1) ключові поняття, категоріальний апарат та основні технології політичної журналістики; 2) специфіку інформаційної роботи політичного журналіста, її роль, важелі впливу та загрози професійної діяльності при зборі та розповсюдженні політичної інформації; 3) інформацію про наукові дослідження, вітчизняний та зарубіжний професійний досвід в сфері політичної журналістики.

Навчальна дисципліна «Політична журналістика» має сформувані у студентів уміння: 1) працювати у різних жанрах політичної проблематики (цитата політика та інтерв'ю з ним, політичний коментар, політична стаття, політичний огляд, політичний портрет та ін.); 2) навчити аналізувати політичні тексти на предмет відповідності нормам політичної журналістики та чинному законодавству; 3) аналізувати методи й прийоми подачі політичної інформації (політичні персоналії та події, політичні процеси та тенденції; 4) вміти професійно аналізувати та розрізнати аналітичні тексти політичного спрямування від прихованої політичної реклами; 5) визначати методи інформаційних політичних маніпуляцій та прогнозувати розвиток політичних подій і ситуацій; 6) працювати та писати роботи (політичні аналітичні тези і статті) в жанрі політичної журналістики з актуальних тем.

Як справедливо підкреслює одна із засновниць політичної журналістики та авторка першої в Україні наукової монографії «Політична журналістика» (2005 р.) Д. Дуцик: «Політичний журналіст за будь-яких політичних умов повинен виконувати унікальну місію – бути ланкою між владою та суспільством. Інформувати владу про потреби суспільства, – з одного боку, та повідомляти суспільству про дії влади, – з другого. Послуга, що її надає політичний журналіст – це донесення інформації до споживачів: влади і громадськості. Він має виконувати такі

завдання, як: критично оцінювати владу та її дії, перебуваючи на сторожі інтересів суспільства, а також транслювати інтереси, потреби і проблеми суспільства представникам влади. Адже, політична журналістика – це професійна діяльність зі збирання, обробки та поширення актуальної політичної інформації через пресу, радіо, телебачення та інтернет» [3].

Сучасний політичний журналіст – це той же самий політик, тобто тип професійного політика, який своєю активною журналістською діяльністю може суттєво вплинути на будь-які політичні події в країні: революції, мітинги, політичні вибори Президента чи парламенту. Тому й до політичного журналіста можна застосувати наступні слова славного німецького вченого Макса Вебера з його відомої праці «Політика як покликання і професія»: «Яку внутрішню насолоду може дати політика як «професія» і яких особистих якостей вимагає вона від того, хто ступає на її стежину? Перше, що вона дає, – це почуття влади... Та перед ним постає питання: завдяки яким саме якостям сподівається він бути на рівні тієї влади... і, отже, на рівні тієї відповідальності, яку вона на нього покладає? Таким чином, ми торкаємося сфери етичних питань, бо саме до них належить питання, якою слід бути людині, аби їй дозволено було покласти руку на спиці колеса історії» [4].

Розкриваючи проблему етичних характеристик, які необхідні для оволодіння професією політичного журналіста в Україні та в

світі, авторка навчального посібника «Політична журналістика» (2019 р.) М.Ю. Воронова підкреслює: «Політичний журналіст насамперед повинен бути інтелектуалом, тобто шукати і говорити Істину від імені тих, хто бачить її, але не може з якихось причин озвучити, і для тих, хто не бачить її й гадки не має, де її шукати» [5, с. 5].

Таким чином, виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що основними етичними засадами професійної діяльності політичного журналіста мають бути: високий професіоналізм та об'єктивність, освіченість та глибина інтелекту, чесність та порядність, законність та неупередженість, соціальна відповідальність, патріотизм і повага до незалежності України та її територіальної цілісності. Все це відповідає десяти Міжнародним принципам журналістської етики, прийнятим на четвертій Консультативній зустрічі міжнародних і регіональних журналістських організацій (1983 р.) та Кодексу етики українського журналіста (2013 р.).

ДЖЕРЕЛА

1. Чічановський А.А., Шкляр В.І. Політика. Преса. Влада. К.; М.: Слов'янський діалог, 1993. 68 с.
2. В Університеті відкриють спеціалізацію «політична журналістика». Електронний ресурс. Доступне з: URL:<https://lnu.edu.ua/v-universyteti-vidkryyut-spetsializatsiyu-politychna-zhurnalistyka/>

3. Дуцик Д. Політична журналістика: монографія. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 138 с.

4. Вебер М. Покликання до політики. / Макс Вебер. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К., 1998. С. 173-191.

5. Воронова М.Ю. Політична журналістика. Курс лекцій. Конспект. Київ : Видавництво ЛАТ&К, 2019. 184 с.

*Древаль В.Ю.,
аспірант кафедри політології та філософії
Харківського регіонального інституту
державного управління Національної
академії державного управління при
Президентові України*

м. Харків, Україна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ, ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Аналізується питання щодо сутності та співвідношення загальної, політичної та парламентської культури. Відзначається, що на сьогодні попри зусилля органів державної влади та зацікавлених осіб соціокультурний компонент державного владарювання потребує вдосконалення. Вказується, що сукупність заходів з підвищення парламентської та політичної культури має ґрунтуватися на загальних зрушеннях у соціокультурній сфері. Це стосується насамперед подальшого освоєння суспільством власної культурної спадщини; подолання культурних стереотипів і заохочення новаторських тенденцій в